

gazdaság kiemelt témáira vagy az érdekelt intézmények /vállalatok/ által igényelt témákra irányulhat, és ekkor is csak a vonatkozó szakirodalom válogatottan válogatott termékeiben foglalt információkra terjedhet.

A szerző javaslatai ezeket az elengedhetetlen szempontokat és követelményeket mellőzik. Láthatóan a kis biológiai dokumentációs szerv gyakorlatából és példájából indulnak ki, és az itt alkalmazott megoldásokat és módszereket kívánnák széleskörű nemzeti és nemzetközi szinten adaptálni. Az országos és nemzetközi megoldásoknak azonban a dolog természetéből folyóan mások a szempontjai, más a horizontja, és ezért itt lokális tapasztalatokat alig lehet változatlanul hasznosítani. Így a könyv aligha mozdíthatja elő Ortega Y Gasset idézett helyes felismerését: "Az emberiség legsürgősebb teendői közé tartozik egy olyan technika feltalálása, amely előmozdítja a lépést a tudomány mai felhalmozásával. Ha az ember nem fog eszközöket és utakat találni arra, hogy e burjánzó vegetáción urrá legyen, bele fog abba fulladni. Az élet őserdejére egy második őserdő települ, amelynek pedig az lenne a feladata, hogy az előbbi egyszerűbbé tegye. Ha eddig a tudomány rendet hozott az életbe, úgy most rendet kell teremteni a tudományban." A könyvnek ehhez a renchez ajánlott megoldásai - sajnos - a feladat nagyságához mérten - nemzetközi jellegük ellenére - kis kaliberűek, nem kellően informáltak és a rend megerősítése helyett csak a szakirodalmi robbanás gyújtásához vezethetnek.

Polzovics Iván

REFERÁTUMOK

Könyvek

10/K/68.

002.513.5:681.3.06/076/

MEADOW, Ch.T.: The analysis of information systems. A programmer's introduction to information retrieval. /Információ-visszakereső rendszerek elemzése. Bevezetés az információ-visszakeresésbe programozók részére./ New-York - London - Sidney, 1967, J. Wiley. XV, 301 p. /Information Sciences Series./

A neves New-York-i kiadó Information Sciences Series címen indított sorozatának célja olyan alapvető szakkönyvek publikálása, amelyek az információk közvetítésének, felhasználásának, tárolásának és visszakeresésének ismereteit foglalják össze, figyelemmel a gépi információfeldolgozó berendezések, különösen a számítógépek által nyújtott lehetőségekre. A sorozatban már eddig is figyelemreméltó összefoglaló művek láttak napvilágot, különösen BECHER, J. - HAYES, R.M.: Information storage and retrieval; BOURNE, Ch.P.: Methods of information handling; BORKO, A.: Automated language processing; CARTER, L.T.: Na-

tional document-handling systems for science and technology. Mind-egyikük a cibbeli tárgykör ismeretanyagának átfogó összefoglalását adja a legújabb fejlődés szintjén.

A sorozat legújabb tagja az International Business Machines Corporation /IBM/ szakértő munkatársa által összeállított gyakorlati kézikönyv információs célra használt computerok programozói részére. A célnak megfelelően a szerző a rendszerbe foglalt nagy mennyiségű ismeretanyagot nem elméleti szinten mutatja be, hanem a gyakorlatat követelményeinek megfelelően. Alapelve: az információ-visszakeresés nem kontemplatív, hanem gyakorlati ismeret. A könyv célja a gépi programozók összes teendőinek és megkívánt ismereteinek gyakorlati bemutatása, konkrét példákon és feladatok lebonyolításával. Ugyanezt a célt erősítik az egyes fejezetek végén megadott házi feladatok, amelyek megoldása útján az olvasó /tanuló/ saját közreműködésével győződhet meg róla, mennyiben tudta elsajátítani és a gyakorlatban alkalmazni a fejezetben tanultakat.

A könyv az információ-visszakeresés computeres megvalósításának ismeretanyagát három fő részre tagolva tárgyalja. Az első rész /p.3-146./ bevezető jellegű: kijelöli az információ-visszakeresés helyét az információfeldolgozásban, alapelemeiben bemutatja a főbb osztályozórendszereket, a használatukkal kialakított indexrendszereket és ezek felhasználását az információ-visszakeresésben. A második rész /p.151-252./ az alapismeretek nyomán kifejti az információk tárolásának és visszakeresésére alkalmassá tételének rendszereit, computeres megoldásokra. Végül a harmadik rész /p.255-289./ bemutatja a gépi adatkategóriák /tételek, adatmezők, record-ok, adategyüttesek/ kialakításának, csoportosításának, összeválogatásának, felkutatásának módszereit és ezek alkalmazásának gépi formáit, programjait. A könyvet az alapvető mintegy 35 szakkifejezés értelmező szótára, valamint betűrendes név- és tárgymutató egészíti ki.

A könyv szerkezetének fenti bemutatásán túl, alig volna értelme érdemi tartalmát behatóan elemezni; ezt sem gyakorlati, sem tankönyv jellege, sem az érdekeltek /gépi programozók/ aránylag szűk köre nem kívánja meg. Egyetlen szempontra szeretnénk csak felhívni a figyelmet. Arra tudniillik, hogy az információk computeres feldolgozása az informatika egységes ismeretágában máris belső tagolódást, differenciálódást hozott létre. Ez a szűkebb szakma annyi speciális technikai, információelméleti, alkalmazott matematikai ismeretet igényel, és ezek nyomán olyan hatalmas terminológiai apparátust alakított ki /az IFIP /International Federation for Information Processing = Nemzetközi Adatfeldolgozási Szövetség/ és az ICC /International Computation Centre = Nemzetközi Számítástechnikai Központ/ által összeállított információfeldolgozási értelmező szótár pl. kb. 1600 szakkifejezést ölel fel/, hogy már ma is helyesnek látszik a gépi információfeldolgozást az informatika átfogó ismeretága önálló szakának tekinteni. Erre már amiatt is elháríthatatlan szükség lesz, mert az egyes műszók fogalmi tartalma sem azonos gyakran a két elkülönült szakterületen. Az információ alampéldák értelme nagyrészt még azonos ugyan, de az olyan alapvető szakkifejezéseknek mint pl. record, file, field, már módosult jelentése képződött ki a computeres információfeldolgozásban, nem is beszélve a köznapi szóhasználat jellemző kifejezéseiről.

ról, /példaként említjük a "szó" fogalmi meghatározását a computeres információfeldolgozás ismeretágában, amely szerint az "olyan karakter-lánc, amelyet valamilyen szempontból célszerű egységes egésznek tekinteni", de különleges esetekben "a szó lehet egységlánc is, vagy lehet egy nagyobb lánc is, vagy lehet annak egy része"/.

Minderre azért tartjuk szükségesnek nyomtatékkal felhívni a figyelmet, hogy az informatika iránt minden érdeklődő előtt világossá váljék, hogy a computeres információfeldolgozás szakterülete olyan differenciált sajátos ismeretág, amelynek kapuján csak külön - és az általános informatika terminológiájától is eltérő - szaknyelv ismeretében nyílik meg a belépés.

/Polásovics I./

Folyóiratcikkek

82/68

002/498/

A dokumentáció és információ aktuális problémái és megoldási lehetőségek országos rendszer keretében. /Probleme actuale ale documentării și informării și posibilități de rezolvare a lor în cadrul unui sistem national./ - TARABOI, V. - Probleme de Documentare și Informare. 2.k. 1.sz. 1968. p.3-9.

A tudományos dokumentumok száma 1750-1900-ig megkétszereződött; a megkétszereződés ideje azóta állandóan gyorsul: 1900-1950, 1950-1960, 1960-1967. Az elmúlt 500 év alatt 12 millió könyvet publikáltak, ebből az utolsó 100 évben 10 milliót. Ha tekintetbe vesszük az új kiadásokat is, kb. 30 millió műről lehet szó ebben az időszakban. Ezenkívül 100 000 periodikával is számolhatunk, melyekben évente kb. 1 millió cikk jelenik meg. Az elsődleges közleményeken kívül másodlagos közlemények - bibliográfiák, recenziók stb. - látnak napvilágot.

Kizárt dolog, hogy a tudományos kutató egyedül megtalálhassa és megszerkezhesse mindazokat a dokumentumokat, melyek érdeklik. A dokumentalista siet segítségére, aki kiválogatja, elemzi, feldolgozza, osztályozza és megfelelő formában /fordítás, kivonat, recenzió, téma-dokumentáció/ rendelkezésre bocsátja az anyagot. A dokumentalista ezeket a feladatokat csak magas szakképzettséggel, idegen nyelvtudással, elemző- és fogalmazóképességgel tudja végrehajtani.

Világszerte azonban sokak véleménye, hogy a publikációk óriási tömege a "dokumentáció csődjéhez" vezetett. Számos iparilag fejlett ország ezért helyesebbnek találja, ha nem fordít energiát dokumentációra és visszakeresésre, hanem inkább eljut azonos találmányokhoz.

A dokumentáció válságából a kiutat a computeres jelentik, amelyek szédületes gyorsasággal végzik el a betáplált feladat elemzését, szelektálását és bocsátják a kutató rendelkezésére megfelelő formában a kért anyagot.